

זמני השבוע

פרשת האזינו

6:15 כניסת שבת

7:07 צאת השבת

7:47 רבינו תם

"התקבלה הוראת ביטול", היינו השוכר דאג לבטל את הצייק עוד לפני שהמשכיר רץ להפקידו.

מבחינת המשפט הישראלי למשכיר עומדים מסי' כלים לפעול כנגד השוכר שהצייק שלו לא כובד על ידי הבנק, המרכזי מביניהם הוא פניה למערכת ההוצאה לפועל בהליך שנקרא "**תביעה לביצוע שטר**" - באמצעות הליך זה המשכיר לא צריך לטרוח וכל שעליו לעשות הוא למלא טופס שניתן לקבל בלשכת ההוצאה לפועל, ולצרף אליו את הצייק שלא כובד. אז מערכת ההוצאה לפועל שולחת 'הודעת אזהרה' לשוכר במסגרתה היא מודיע לו שאם תוך 30 יום לא יפרע את החוב שלו -כפי שמופיע בצייק- יחלו כנגדו הליכי הוצאה לפועל.

יפה מאוד, אבל אנחנו כבר יודעים **שעוד הרבה לפני** המשפט הישראלי אנחנו, כיהודים דתיים, מחוייבים לנהוג ולפעול קודם כל לפי ההלכה ולפי דין התורה הקדושה. **ופה עולה השאלה**: האם מותר לאותו משכיר יהודי לפנות למערכת ההוצאה לפועל כאמור?

שורש שאלה זו, היא השאלה הגדולה והיסודית: האם מותר בכלל ליהודי דתי לפנות ל"ערכאות" (דהיינו לבתי משפט הישראליים- כמו בית משפט השלום או המחוזי- שאינם דנים לפי דין תורה), בתביעה כנגד יהודי אחר? - לשאלה זו תשובה ארוכה ומורכבת עד מאוד, אבל רק נסביר **שהכלל הבסיסי ונקודת המוצא** הינם, שיהודי צריך בכל תביעה שיש לו כנגד יהודי אחר (בעיקר בכל מה שקשור לדיני ממונות), לפנות קודם כל לבית דין של תורה, ורק אם הוא קיבל אישור מבית הדין לפנות לערכאות (דהיינו לבתי המשפט הישראליים השונים), הוא רשאי לפנות לבתי המשפט ולמצות שם את הדין שיש לו עם פלוני.

עשרת ימי תשובה-

זהירות מהליכי הוצאה לפועל

שלום חברים,

הנה חלפו ועברו להם שני ימי 'ראש השנה', וברוך השם כולנו נחתמנו לחיים טובים ולשלום. השבת בה אנו נמצאים כעת ידועה בשמה: "שבת תשובה"- שבת ששמה מעיד עליה יותר מהכל שהיא מסוגלת לתשובה ולהתחלה חדשה.

במסכת ברכות (דף נח, עמ' א'), מופיע כלל יסודי שנקרא: 'מלכותא דארעא, כעין מלכותא דרקיעא', משמעותו של כלל זה היא, שסדרי המלכות בעולם התחתון בו אנו חיים דומים ומקבילים לסדרי המלכות אצל הקב"ה- כלומר: אם נתבונן על סדרי השלטון והמשפט פה בעולם התחתון נוכל ללמוד גם על סדריו של הקב"ה בענייני דין ומשפט בבית דין של מעלה.

ידוע לכולם שבמדינת ישראל קיימת **מערכת אכיפה** שנקראת '**מערכת ההוצאה לפועל**'- תפקידה העיקרי והמפורסם של מערכת זו היא לאכוף פסקי דין והחלטות של בתי המשפט השונים. כך למשל, אם נפסק בבית משפט שפלוני חייב לאלמוני 10,000 ₪, המערכת המשפטית שתדאג שפלוני אכן ישלם לאלמוני את הסכום הנ"ל היא 'מערכת ההוצאה לפועל'. אבל ל'מערכת ההוצאה לפועל' ישנו תפקיד נוסף לא פחות חשוב, כזה שפחות מוכר לאנשים, והוא תפקיד של אכיפת פירעונם של צייקים שלא כובדו על ידי הבנק והוחזרו למפקיד הצייק בסיבות שונות, לדוגמא בסיבת "היעדר כיסוי".

מקרה נפוץ מאוד בחיי היום יום שלנו הוא הנידון של "צייק ביטחון" שנתן שוכר לבעל דירה (משכיר), למקרה שהשוכר לא יעמוד בהתחייבויותיו לפי חוזה השכירות שנחתם בין הצדדים. במקרה של הפרת חוזה על ידי השוכר (לדוגמא: אי תשלום דמי שכירות או למשל נזקים שגרם השוכר בדירה), בעל הדירה הולך לבנק ומפקיד את צייק הביטחון. לא אחת קורה שהצייק שהפקיד בעל הדירה לא כובד על ידי הבנק וחוזר מסיבת "היעדר כיסוי" או בסיבה קצת יותר מרגיזה והיא:

אז מה לגבי מערכת ההוצאה לפועל?

לכאורה, בשונה מבתי המשפט הישראליים (בתי המשפט השלום, המחוזי והעליון), מערכת ההוצאה לפועל אינה בגדר "ערכאות" שהפניה אליהן אסורה כפי שהסברנו לעיל. הטעם לכך נעוץ בעובדה שכפי שהזכרנו בתחילת המאמר, מערכת ההוצאה לפועל בעיקרה רק **אוכפת פסקי דין** של בתי המשפט ואינה "שופטת" בפועל. **אולם**, למרות זאת, מצאנו דעות שונות בפוסקים לגבי פנייה אליה במטרה לגבות צ'יק שלא כובד - יש שהתירו ויש שהסתייגו לעשות כן מבלי לפנות תחילה לבי"ד תורני. הגר"מ אליהו והגר"ש וואזנר זצ"ל התירו לפנות למערכת ההוצאה לפועל. לעומתם, הרב שטרנבוך שליט"א הסתייג והצריך נטילת רשות מבית דין.

אבל זה לא סוף הסיפור - גם לדעת המתירים לפנות להוצאה לפועל במטרה לגבות את הצ'יק הנ"ל, **צריך שיהיה החוב ברור - כזה שאין עליו מחלוקת**, כלומר: חוב שאין הצד השני מכחישו כלל, וכל מה שנדרש הוא רק לאכוף על הצד השני לשלמו. אבל **כשהחוב לא ברור** והצד השני מעלה טענות נגד, אין בסמכות ההוצאה לפועל להפעיל הליכי גבייה בתיק, והתיק עובר אוטומטית לדיון בבית המשפט. **במצב דברים כזה אסור לתובע להמשיך בדיון בבית המשפט אלא הוא חייב לפנות לבית דין תורני ולברר בו את טענותיו**, שהרי כל "ההנחה" שהיתה לנו בהיתר הפניה למערכת ההוצאה לפועל (שמערכת זו לא פוסקת דין אלא רק אוכפת פסקי דין), אינה קיימת עוד בבתי המשפט שעליהם חל איסור ברור של "ערכאות", בהיותם דנים ומכריעים ממש ושלא לפי דין התורה הקדושה.

לאור האמור, יש לפעול למעשה לפי הסדר הבא:

1. **לכתחילה** (אם אין אומדנא ברורה שהשוכר יסרב לבוא לבית הדין), מומלץ ראשית לנסות ולפנות בתביעה לבית דין תורני ולברר במסגרת בית דין זה את הטענות, **כל זאת בטרם הפניה להוצאה לפועל**.
2. אולם, במקום שברור למשכיר שהשוכר לא עמד בהתחייבויותיו עפ"י ההסכם, ובנוסף ברור לו שאין ולא יהיו לשוכר טענות נגדיות מכוח ההסכם (טענות שעלולות לשלול מהמשכיר את התשלום שהוא חושב שמגיע לו על פי הצ'יק שהוא מחזיק), אז הוא יוכל לפנות ישירות להוצאה לפועל במטרה לגבות את חובו.

.3

אבל, **וכאן צריך לשים לב**, אם השוכר יגיש התנגדות להליך הגבייה בהוצאה לפועל והתיק יעבור לבית המשפט כאמור לעיל - **יש למשוך את התביעה ולפנות לבית דין תורני**.

ובנימה שפתחנו גם נסיים בעז"ה: הליכי הוצאה לפועל על קיימים גם במלכותו של הקב"ה כפי שקיימים פה במערכת המשפט הארצית. אולם, בשונה ממערכת המשפט וההוצאה לפועל הקיימים פה בעולם התחתון (שברגע שניתן פסק דין צריך לקיים אותו גם אם מי שניתן נגדו פסק הדין מאוד יצטער ויתחרט על מעשיו), במערכת המשפט של הקב"ה יש אפשרות "לשוב בת שובה" על המעשים הרעים שעשינו, ואז, מיד, מתב"טלים כנגדנו כל הליכי המשפט וההוצאה לפועל של מלכות שמיים. אם כך, נותר לי לאחל לכולנו ולהתפלל שבעז"ה נזכה במהרה לשוב בתשובה שלימה ואמיתית לפני בורא העולמים, תשובה שתבטל מעלינו כל גזירות קשות ורעות ותזכה אותנו לחיים טובים ולשלום. אמן כן יהי רצון.

אהוד נתן מור - טוען רבני, עו"ד ומגשר